

С. Б. Глибицька

ВІКТОР МЕЛІХОВ: ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ВІД ФІЛОЛОГІЇ ДО КРАЄЗНАВСТВА І ЖУРНАЛІСТИКИ

До 80-річчя від дня народження

Світл. 1. В. Г. Меліхов на кафедрі російської мови
Інституту міжнародної освіти.
1980-ті рр.

Ім'я Віктора Меліхова, журналіста і краєзнавця, добре знайоме читачам міської та республіканської преси, дослідникам історії Слобожанщини. Але є і інша сфера його діяльності, завдяки якій Віктора Григоровича особисто знають у багатьох куточках земної кулі.

За родом своєї основної професії В. Г. Меліхов — викладач російської мови як іноземної, та займається він навчанням іноземних студентів без малого 60 років [1]. Варто тільки зазирнути на його сторінку у Фейсбукі, і ми побачимо фотографії — обличчя, обличчя, обличчя його студентів та колег, а він серед них — усміхнений, добродушний, мудрий вчитель.

Але перш ніж розповісти про викладацьку та журналістську діяльність відомого краєзнавця, звернемося до початку його життєвого шляху, до часу становлення його особистості.

Народився Віктор Григорович 9 вересня 1940 р. у м. Белогорськ Амурської області в родині виходців з України. Його батько, Григорій Васильович Меліхов, випускник Дніпропетровського інституту залізничного транспорту, був гарним фахівцем, і його направляли на проблемні ділянки залізниці по всій країні. Тому географія переміщень родини Меліхових багата назвами та зигзагами: Амурська область, де за Белогорськом пішли Магдагачи, Єрофій Павлович¹, Завитая, потім — Златоуст Челябінської

1 Селище назване по імені та по батькові першопроходця Сибіру С. П. Хабарова.

області; згодом – місто Барановичи в Белорусії, де в 1947 р. син Віктор пішов до школи, Артемівськ Сталінської області (нині – Бахмут Донецької області) та Сталіно (Донецьк), де в 1957 р. він школу закінчив. Як бачимо, дитинство нашого героя було багате життєвими враженнями.

З дитячих років Віктор пристрасився до читання. Цьому сприяла батьківська бібліотека, де хлопчик відкривав для себе багато цікавого. Великий інтерес викликали енциклопедичні словники:

«Серед книг батька, – згадує Віктор Григорович, – мені попався в шкільні роки один том з чотирьохтомної “Краткой энциклопедии” Брокгауза і Єфрона². Як тепер пам’ятаю – том 3: “Кінь – Початок” – дореволюційний друк з ятями, велика кількість біографій людей, досі невідомих – це було щось!!! Після цього на все життя залишилася любов до енциклопедій і довідників... Тоді ж, імовірно, виник інтерес до історії. Влітку в майже безлюдному читальному залі Обласної дитячої бібліотеки м. Донецька з інтересом читав великі тільки-но отримані томи Великої радянської енциклопедії вугільно-чорного кольору 50-х років».

Пам’ятається, інтересом до читання енциклопедій відрізнявся і Костянтин Паустовський. Чи не виявляла така особливість у Вікторі майбутнього літератора? А ще він збирав вирізки з газет, які зацікавили його своєрідністю подачі матеріалу. Чи не був це інтуїтивний спосіб набиратися досвіду – для майбутнього журналіста? До того ж, в шкільні роки почав писати вірші, особливо багато – в старших класах, коли настає пора закоханості.

Отже, школа закінчена, і вибір майбутнього факультету був однозначний: філологічний! З вузом юнак теж визначився – Харківський державний університет імені О. М. Горького (нині – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна). Там з 1957 по 1962 рр. Віктор і отримав вищу освіту.

Навчався на одному курсі з Григором Тютюнником, майбутнім відомим письменником. Навчання ознаменувалося і переїздом з колишньої оселі факультету (лікарняний корпус на Раднаркомівській, де нині знову розташовується лікарня) в нову будівлю університету на площі Дзержинського (нині – Свободи), а точніше – у відновлений після війни колишній Будинок Проектів. Студенти готували його до відкриття, прибираючи будівельне сміття на самому верху корпусу. У статті «Главная площадь моей жизни» В. Г. Меліхов так згадує про це:

«Ступенек, по сути, не было, лишь осыпи из щебня, в который превратился разрушенный бетон перекрытий. Штукатурка уцелевших стен была испещрена надписями на немецком языке. Советские солдаты расписывались на стенах берлинского рейхстага, а немцы – на стенах нашего будущего ХГУ, а тогда полуразрушенного, но по-прежнему величественного Дома проектов. <...> Он высится, как

2 «Малый энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона».

скала познання, над ущельем коммерции и путей сообщения. Или как книга, открывшая свои страницы-корпуса утреннему солнцу...» [6].

А в іншій статті – «Раздумья над книжкой. Зачетной... (всерьез и не очень)» [18] – Віктор Григорович згадує про роки навчання, про екзамени, про викладачів – і все це з добрим гумором, закінчуючи, втім, свої спогади цілком серйозно, одночасно поетично і філософськи:

«Мы учились – слушали лекции и писали курсовые и дипломные работы, читали книги и издавали “Энтузиаст”³, а за нашей спиной неслышно, но настойчиво топталось время, сотканное из прошлого и настоящего, из подлого и возвышенного, время от времени хватая нас за локти или толкая плечом... хотя до подножек дело еще не доходило».

Студентом Віктор Меліхов відвідував поетичний клуб Марка Чернякова (доцента кафедри російської літератури ХДУ, поета), де читання та обговорення віршів перемежовувалося з читанням доповідей на літературні теми. Так, двогодинна лекція студента Меліхова про Ярослава Смелякова свідчила не лише про любов до віршів поета, але і про уміння цікавим поданням матеріалу тримати аудиторію. Незабаром це уміння і було затребувано: на останньому курсі Віктор Григорович почав свою викладацьку діяльність.

Сталося це так: в 1961 р. при ХДУ був організований підготовчий факультет для іноземних громадян, один з перших у Радянському Союзі. Викладати на новому факультеті були запрошені – разом з викладачами інших вишів, технікумів і шкіл – і студенти п'ятого курсу філфаку ХДУ. Були відібрані четверо: Володимир Левитський, Віктор Меліхов, Віктор Стороженко і Валерій Шевелєв. (У подальшому В. В. Левитський та В. М. Шевелєв перейдуть працювати на філфак, В. Г. Стороженко стане режисером-кінодокументалістом, а В. Г. Меліхов залишиться ветераном-викладачем підготовчого факультету, згодом – Інституту міжнародної освіти.) Так що четвірці однокурсників довелося поєднувати роботу і навчання, одночасно писати дипломні роботи та освоювати нову спеціальність – викладання російської мови як іноземної.

Віктор Григорович розробляв методику читання газет іноземцями, займався проблемами конспектування з голосу, створював навчальні посібники з російської мови як іноземної для майбутніх економістів, писав для подфаківських потреб вірші та епіграми...

Роботу в університеті час від часу переривали тривалі закордонні від'їзди – в 1967 – 1970 гг. – до Афганістану, де Віктор Григорович з іншими колегами викладав російську мову в Кабульському політехнічному інституті; два роки (1974 – 1976) провів у Фінляндії, де читав курс російської мови в Інституті іноземних мов у місті Тампере. Остання поїздка залишила незабутні враження, які пізніше були надруковані [2].

3 Машинописний журнал, потім – стіннівка російського відділення філфаку. Згодом, з 2002 р. – друкований щорічник випускників 1962 р.

Світл. 2.

В. Г. Меліхов зі студентами Інституту міжнародної освіти в робочій аудиторії. 2014 р.

Згодом Віктор Григорович поділився і своїм викладацьким досвідом у часописі «Русский язык за рубежом» [7].

Колега В. Г. Меліхова Л. К. Філатов так написав про його манеру викладання:

«Внешне очень спокойная, но требующая от учащихся вдумчивого отношения к тому, о чем говорится на уроке» [33, с. 179–180].

Учителем з великої літери назвала його інша колега – С. П. Подлесна [32, с. 212].

За минулі майже 60 років роботи В. Г. Меліхова в університеті через вчительські руки Віктора Григоровича пройшли тисячі студентів з понад 100 країн світу. Як не згадати його вірш:

*«Учитель, научи ученика» –
Нет благородней лозунга и выше.
Идут семестры, годы и века,
И лозунг этот вечно будет слышен.
Мы все за партой отбыли свой срок,
И кем бы мы ни стали в жизни нашей,
Любимого учителя урок
Звучит в нас чистым голосом без фальши.
И нет призванья чище и добрей,
И нет стези ответственной и проще,
Чем сотни судеб вынести в своей,
И вновь к доске выходишь, как на площадь.
Не вечен мел. Стирается доска.
Но в памяти все так же юны лица.
«Учитель, научи ученика!» –
Живой воды сумеешь ты напиться!*

Окрім роботи з іноземцями, написання наукових статей і методичних

матеріалів, створення учбових і вітальних віршованих текстів, народжувалися інші твори: вірші – ліричні і громадянські, статті на історичні та краєзнавчі теми.

Інтерес до нового для себе міста з'явився у Віктора Меліхова ще в студентські роки. На першому курсі він придбав путівник по Харкову англійською мовою; купував карти міста – загадкового для нього; сідав на різні трамвайні маршрути, їхав до кінцевої зупинки і йшов назад пішки, оглядаючи місцевості.

Був завсідником бібліотек – університетської та імені В. Г. Короленка, де читав (окрім величезного масиву художньої і філологічної літератури) книги з історичної та військової тематики.

Вже працюючи викладачем, в 1970-ті рр. став підробляти екскурсоводом. Для цього треба було багато дізнатися про місто – дати, імена, події. Купував книги з історії Харкова, історії вулиць і площ міста, з історії архітектури. Так поступово і формувався майбутній краєзнавець.

А журналістикою почав займатися в 1997 р., коли познайомився з редактором щойно заснованого тижневика «Журналіст» Віктором Биховським. У цій газеті В. Г. Меліхов заснував календар історичних подій, який постійно вів; став для неї писати – поки що під псевдонімами. Спочатку це були, в основному, статті про журналістику та журналістів: про першу українську газету «Харьковский еженедельник» (1812 р.) [13], першу газету теперішньої України «Gazette de Leopold», що виходила у Львові французькою мовою (1776 р.) [24]; першу російську газету «Ведомости» (1703 р.) [20]; про харківських журналістів, які починали писати ще на фронтах 1940-х рр. (В. М. Риженко та М. В. Куценка); про сучасну харківську журналістику... Тематика, однак, була ширшою – від давнини (про засновників давньослов'янської писемності Кирила і Мефодія – у зв'язку з виставкою, присвяченою цій темі) до сучасності (про «Комендантський час» Сергія Потімкова). А жанр публікацій – від статей та інтерв'ю до фейлетону.

Коли «Журналіст» припинив своє існування, Віктор Меліхов став співпрацювати з газетою «Харків'яни». У його публікаціях цього періоду (2001 – 2003 рр.) набуває сили різноманітність краєзнавчих досліджень та досліджень вітчизняної історії. Багато нарисів було присвячено видатним харківським особистостям – представникам різних галузей науки та освіти, літератури та мистецтва: зокрема, історикам Д. І. Багалію [10] та Б. П. Міллеру [8]; останньому ректору Імператорського Харківського університету, філологу Івану Нетушилу [3] та фізику, академіку НАН України Олександру Ахієзеру [19]; інженеру-мостобудівнику Миколі Белелюбському [23] та інженеру-авіатору Льву Мацієвичу [14], художнику та письменнику Миколі Каразіну (внуку відомого діда) [9] та скульптору Ігорю Ястребову [21], поетам Миколі Гнедичу [5] та Михайлу Кульчицькому [30] і багатьом іншим творцям.

Важко перерахувати усіх його героїв-харків'ян – вчених, космонавтів, письменників, скульпторів, архітекторів, співаків, музикантів, педагогів...

І кожен – непересічна особистість.

Одного з них хочеться виділити окремо: Григорій Тютюнник, однокурсник автора. Про письменника було написано чимало праць, але Віктор Григорович у своїх нарисах оприлюднив невідомі факти зі студентських років майбутнього майстра слова і зауважив, що Григорій запам'ятався їм, його сокурсникам, *«людиною, котра відстоює свою правду до кінця, до останньої межі»* [31]. 2001 р. однокурсники видали окрему книгу споминів, присвячену Г. М. Тютюннику («Поговорити б, Григорі, треба...»), де Віктор Григорович опублікував стенограму дискусії про одне з перших оповідань письменника «Отступниця», що пройшла на філфаці ХДУ [4].

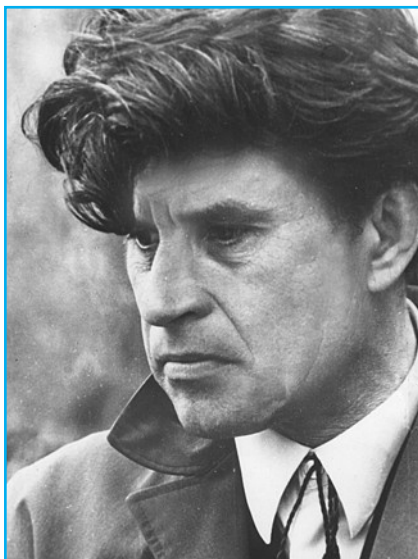
Якщо вибір героїв досліджень часто був зумовлений ювілейними датами, то при написанні нарисів краєзнавець завжди знаходить живі, нестандартні слова, а у біографіях персонажів – найбільш цікаві сторінки.

Чи знали або пам'ятали ми, читачі, наприклад, про те, що батько засновника Харківського університету Василя Каразіна був військовим розвідником? [12]. Або що видатний український композитор Микола Лисенко деякий час навчався на фізико-математичному факультеті цього вишу? [28]. Або що відомий фотограф Альфред Федецький був зачинателем вітчизняного кінематографу? [29].

Зі статей В. Г. Меліхова ми можемо дізнатися і про цікаві факти з історії Харкова: заснування першої харківської типографії, життя харківського студентства першої половини XIX ст., історія будівництва метрополітену, сучасна доля саду Шевченка – колишнього університетського саду тощо.

Низка нарисів присвячена історії міста періода фашистської навали: життя харків'ян в окупації, діяльність харківських патріотів-антифашистів, зокрема, лікаря Ксенії Іліади [16]; боям за Харків і Харківщину...

Тематика публікацій охоплювала і історію України в різні періоди існування. Мова йшла про гетьманів України (Богдан Хмельницький, Пилип Орлик, Іван Бруховецький, Кирило Розумовський, Павло Скоропадський), і про події – Валуєвський циркуляр 1863 р. (заборона видання значної частини книг, написаних «малоросійською» мовою), чотири універсали Української центральної ради (1917 – 1918 рр.), масові розстріли української

Світл. 3. Григорій Михайлович Тютюнник.
1970-ті рр.

інтелігенції в Сандормосі (урочище в Республіці Карелія, 1930-ті рр.).

З 2004 по 2009 рр. В. Г. Меліхов публікував статті у газетах «Слобідський край», «Новая городская газета», «Харьковские известия».

У цих виданнях краєзнавець продовжував свою просвітницьку діяльність, висвітлюючи історію харківських подій у різних сферах міського життя, розповідаючи про виникнення вулиць, соборів, пам'ятників, зокрема першого пам'ятника Харкова – О. С. Пушкіну [15]; про відомих та забутих людей, які багато зробили для міста та країни.

Серед героїв його нарисів – засновник Чугуєва гетьман Яків Остряниця, харківський губернатор Дмитро Кропоткін (історія його вбивства), письменник Орест Сомов (друг Пушкіна), художник Генрік Семирадський, скульптор Елеонора Блох (учениця Родена) [11], соціолог Максим Ковалевський, академік-турбініст Георгій Проскура, льотчиця Валентина Гризодубова та багато інших.

У газеті «Слобідський край» був надрукований цикл В. Г. Меліхова «Харків, Харків, де твоє обличчя...», на прикладі якого можна побачити калейдоскоп краєзнавчого охоплення: історія вулиць (Різдвяної та Університетської), Покровського собору, перших споруд Харківського університету; діяльність харківського архітектора Євгена Васильєва; революційні події у Харкові в 1905 році; навчання студента Юзефа Пілсудського в Харкові; харківський період діяльності ідеолога українського самостійництва Миколи Міхновського.

У «Слобідському краї» так само, як і в газеті «Журналіст», Віктор Григорович запровадив нову рубрику, яку і став вести, – календар пам'ятних дат і ювілеїв відомих харків'ян.

Дослідження краєзнавця були надруковані і в збірнику «Праці пам'яткознавців». Особливий інтерес викликала стаття «Главная площадь моей жизни», де, розповідаючи про площу Свободи, автор не тільки ділиться своїми споминами, пов'язаними з нею, але й розповідає історію її утворення, історію спорудження будівель, розташованих навколо неї [6].

З 2018 р. В. Г. Меліхов став журналістом республіканського рівня – його нариси стало друкувати відоме українське видання «Дзеркало тижня». У щотижневнику були опубліковано декілька статей краєзнавця про видатних харків'ян, імена яких назавжди залишилися в історії університету. Зокрема, про громадського діяча болгарського національного відродження, згодом – професора Харківського університету, історика Марина Дрінова [22]; предтечу перебудови, економіста, професора ХДУ О. Г. Лібермана, ідеї якого отримали міжнародне визнання ще у 1960-х роках [17]. Також було вміщене дослідження про харківські сторінки історії Української народної республіки [25].

Окрім вільного, «живого», деколи іронічного стилю, приваблюють і оригінальні назви, які дає автор своїм статтям: «Театр одного ветеринара» (про професора Харківського університету Федора Пільгера), «Мертве слово заборони проти живої мови» (про Валуєвський циркуляр), «Первый Икар

российской авиации» (про льотчика Льва Мацієвича, який загинув під час авіаційного свята), «Почему Рим похож на Харьков (про архітектора Олексія Бекетова), «Дранг нах... плен» (до 60-річчя капітуляції німецької армії в Сталінграді) та ін. А статтю про свій календар історичних подій, який вів у газеті «Харків'яни», іронічно назвав «Всё врут календари...».

З 2000-х років В. Г. Меліхов став виступати на «Слобожанських читаннях» з доповідями – результатами своїх краєзнавчих напрацювань. Теми були різноманітними: «Харьков 1962 года в книге англий-

Світл. 4. В. Г. Меліхов. 2000 р.

ского писателя Лоренса ван дер Поста «Путешествие в глубь России» (XIX Слобожанські читання, 2015 р., [27]), «Харьков 30-х годов в малоизвестных воспоминаниях современников (Л. Копелева, П. Шелеста)» (XX Слобожанські читання, 2016 р.) [28], «Харьков начала XIX века в мемуарах немецкого ученого Кристофа Дитриха фон Роммеля» (XXI Слобожанські читання, 2017 р.), «Ликвидация большевиками системы университетского образования царской России в 20-х годах прошлого столетия» (XXII Слобожанські читання, 2018 р.), «Белое подполье Харькова в 1917 – 1920 гг.» (XXII Слобожанські читання, 2019 р.).

Віктор Григорович продовжує публікуватися в журналі «Ентузіаст», колись студентському машинописному, нині – це видання випускників 1962 р., яке виходить друком. Окрім статей та спогадів (більшою частиною про університет та його діячів), там друкуються і вірші краєзнавця.

В. Г. Меліхов – автор понад 140 друкованих праць, серед яких більше 20-ти пов'язані з його професійною діяльністю, декілька публікацій віршів, усі інші праці – краєзнавчі дослідження.

Так побажаємо шановному ювіляру і в подальшому продовжувати свою талановиту просвітницьку роботу! Нехай для цього буде багато сил і міцного здоров'я, незважаючи на усі негаразди сьогоdnішнього часу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. История подготовительного факультета для иностранных граждан Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина: исследование

и воспоминания ветеранов факультета / под ред. В. И. Груцьяка. Харьков, 2011. – 266 с. : ил.

Багато відомостей про В. Г. Мелихова та його праці.

Зі змісту: Мелихов В. Г. Как это было... (очень личные воспоминания). – С. 146–159.

2. Мелихов В. Г. В стране трех «С» : Воспоминания о преподавании в Ин-те иностр. языков г. Тампере (Финляндия) в 1974 – 1976 годах // Энтузиаст : журн. студентов рус. отд. филол. ф-та Харьков. гос. ун-та им. М. Горького, учившихся в нем в 1957–1962 гг. 2009. № 29. С. 133–140.
3. Мелихов В. Г. Все, что смог Нетушил... : [к 75-летию со дня смерти ректора Харьков. ун-та 1912–1919 гг. И. В. Нетушила] // Харків'яни : щотижнева авт. газ. – 2003. – № 8. – (20–26 лют.). – С. 5 ; То же // Праці пам'яткознавців. Харків, 2015. Вип. 4. С. 52–54. (Культурна спадщина Слобожанщини).
4. Мелихов В. Г. Вокруг «Отступницы» : (Из стенограммы одной дискуссии) / записал и подготовил к печати Виктор Мелихов // Поговорити б, Григорі, треба : До 70-річчя з дня народж. Григора Тютюнника : Спогади : Літ. спадщина: перші оповідання. Харків, 2001. С. 95–102.
5. Мелихов В. Г. Высокий подвиг поэта : [170 лет со дня смерти поэта Николая Гнедича] // Харків'яни. 2003. № 7 (13–19 лют.). С. 2.
6. Мелихов В. Г. Главная площадь моей жизни : [о площади Свободы г. Харькова] // Праці пам'яткознавців. Харків, 2015. Вип. 4. С. 56–62. (Культурна спадщина Слобожанщини).
7. Мелихов В. Г. Из дневника преподавателя // Рус. яз. за рубежом. 1989. № 5. С. 13–16.
8. Мелихов В. Г. Историк Божьей милостью : [к 140-летию со дня рождения Д. П. Миллера (1862–1913)] // Харків'яни. – 2002. № 38 (26 верес. – 2 жовт.). С. 2.
9. Мелихов В. Г. Каразины : Внук, достойный деда : [о писателе и художнике Н. Н. Каразине] // Харків'яни. 2002. № 42 (24–30 жовт.). С. 5.
10. Мелихов В. Г. Неутомимый пахарь исторической нивы : [об ученом-историке Д. И. Багалее] // Харків'яни. 2002. № 6 (4–10 лют.). С. 7.
11. Мелихов В. Г. «Нищета и любовь» : (К 125-летию со дня рождения скульптора Элеоноры Блох) // Новая городская газета. 2006. № 16 (20–26 апр.). С. 6.
12. [Мелихов В. Г.] Отец основателя университета был военным разведчиком : 290 лет назад род Каразиных переселился из Молдавии на Харьковщину // Харків'яни. 2001. № 4 (24–30 верес.). С. 3. Без підпису.
13. [Мелихов В. Г.] Первый блин по немецкому рецепту : (К 185-летию выхода первой укр. газеты [«Харьковский еженедельник»]) / Виталий Миллер // Журналист : всеукр. обществ.-полит. еженедельник. 1997. № 12 (6–12 мая). С. 8.
14. Мелихов В. Г. Первый Икар российской авиации : [об авиаинженере и летчике Л. М. Мацевиче, погибшем во время авиационного праздника в 1910 г. в Петербурге] // Харків'яни. 2002. № 3 (14–20 січ.). С. 6 з фот.

15. Мєліхов В. Г. Первый харьковский... : [к 100-летию открытия в Харькове памятника А. С. Пушкину] // Слобід. край. 2004. 15 черв. (№ 104). С. 10.
16. Мєліхов В. Г. По законам мужества и человечности : [к открытию мемор. доски врачу К. А. Илиади] // Харків'яни. 2003. № 41 (9–15 жовт.). С. 8.
17. Мєліхов В. Г. Предтеча перестройки : Междунар. признание идей проф. Либермана не было случайным // Зеркало недели. 2018. Вып. 8–9 (3–16 марта). С. 19, 3 фото Е. Г. Либермана.
18. Мєліхов В. Г. Раздумья над книжкой. Зачетной... (всерьез и не очень) // Энтузиаст. 2013. № 32. С. 131–137.
19. Мєліхов В. Г. С Ландау на «ты» : [о проф. ХГУ А. И. Ахиезере] // Харків'яни. 2001. № 9 (29 жовт. – 4 листоп.). С. 2.
20. [Мєліхов В. Г.] Самая первая российская газета [«Ведомости о военных и иных делах...» (Санкт-Петербург, 1703 г.)] / Виталий Мельник // Журналист. – 1998. – № 4 (3–9 февр.). – С. 9.
21. Мєліхов В. Г. Секреты скульптора Ястребова : [к 70-летию харьков. скульптора И. П. Ястребова] // Харків'яни. 2001. № 12 (19–25 листоп.). С. 2.
22. Мєліхов В. Г. «Сердце мое останется в Болгарии...» : [к 180-летию М. С. Дринова] // Зеркало недели. 2018. Вып. 41 (3–9 нояб.). С. 15 с фот.
23. Мєліхов В. Г. 48 мостов инженера Белелюбского : [80 лет со дня смерти харьков. инженера Николая Белелюбского] // Харків'яни. 2002. № 30 (1–7 квіт.). С. 3.
24. [Мєліхов В. Г.] Французская булка из галицийской муки : [о львов. газете «Gazette de Leopol»] / Виталий Мельник // Журналист. 1997. № 39 (7–13 нояб.). С. 12.
25. Мєліхов В. Г. Харьков: первые выстрелы в спину Украинской республики // Зеркало недели. 2018. Вып. 16 (28 апр. – 11 мая). С. 15.
26. Мєліхов В. Г. Харьков 30-х годов в малоизвестных воспоминаниях современников (Л. Копелева, П. Шелеста) // Культурна спадщина Слобожанщини. 2016. Число 33. С. 159–165.
27. Мєліхов В. Г. Харьков 1962 года в книге английского писателя Лоренса ван дер Поста «Путешествие в глубь России» // Культурна спадщина Слобожанщини. 2016. Число 33. С. 165–168.
28. Мєліхов В. Г. Харьковские годы Николая Лысенко // Харків'яни. 2002. № 12 (18–24 берез.). С. 7.
29. Мєліхов В. Г. Человек с киноаппаратом : [к 100-летию со дня смерти харьков. фотографа и зачинателя отеч. кинематографа Альфреда Федецкого] // Харків'яни. 2002. № 28 (18–24 лип.). С. 2.
30. Мєліхов В. Г. «Я люблю родной мой город Харьков» : [К 60-летию со дня смерти поэта Михаила Кульницкого] // Харків'яни. 2003. № 3 (16–22 січ.). С. 3.
31. Мєліхов В. Г. «Домучуй кого-небудь іншого...» : [до 75-річчя від дня народження Григора Тютюнника] // Слобід. край. 2006. 9 груд. (№ 139). С. 17.
32. Подлесная С. П. Некоторые страницы к летописи факультета // История подготовительного факультета... С. 212–218.
33. Филатов Л. К. Субъективные заметки по случаю юбилея // История подготовительного факультета... С. 177–180.